

OMGAAN MET DE ANDER. Afscheidscolleges van Jan Visser en Piet Steegman; door C. Bakker en R. Ganzevoort (red.). Faculteit der Godgeleerdheid Universiteit Utrecht, 1994. 68 p., f 15,00. ISBN 90-72235-25-8 (Utrechtse Theologische Reeks, deel 24).

Op 27 mei 1994 namen J. Visser (hoofddocent pastorale psychologie) en P. Steegman (universitair docent t.b.v. godsdienstpedagogiek/didactiek en Lerarenopleiding godsdienstonderwijs) afscheid van de Theologische Faculteit van de Universiteit Utrecht. De teksten van beider afscheidscolleges werden, voorafgegaan door een inleiding van C. Bakker en R. Ganzevoort, in deze brochure gebundeld. Met het oog op identiteit en het vak levensbeschouwing trekt vooral de tekst van het afscheidscollege van Steegman de aandacht. De vraag die Steegman opwerpt is: Als de school er van uit gaat een bijdrage te willen leveren aan de volledige ontplooiing van de leerling, waarvan het levensbeschouwelijke geen onbelangrijk aspect is, dan is de concrete vraag: hoe kan dit doel bereikt worden bij leerlingen die in een andere godsdienstige traditie zijn opgevoed dan die waarvan de school uitgaat. Steegmans stelling is, dat een vorm van interreligieus leren wellicht een oplossing kan bieden (p. 45).

Om zicht te krijgen op de ruimte die er mogelijk bestaat voor interreligieus leren in de bijzondere school, ging Steegman op zoek in documenten die voor p.-c. en r.-k. onderwijs representatief mogen worden geacht. Voor r.-k. onderwijs zijn dat resp. het *Algemeen Reglement voor het Katholiek Onderwijs*, de KPC-brochure *Katholiek basisonderwijs en andersgelovigen* (v.d. Aardweg, 1986) en de *Kerdoelen van godsdienst/levensbeschouwing in de basisvorming* (NKSR). Met betrekking tot het *Algemeen Reglement voor het Katholiek Onderwijs* concludeert Steegman, dat het opvallend is dat de beschrijving van wat katholiek onderwijs is "sterk vanuit een kerkelijk standpunt is geformuleerd" (p. 49). De praktijk van het onderwijs laat, aldus Steegman, een ander beeld zien, en hij wijst daarbij vervolgens op de drie schoolmodellen in de genoemde KPC-brochure. In deze publikatie meent Steegman wél de nodige ruimte voor interreligieus leren aan te treffen, evenals in het derde door hem geanalyseerde document (*Kerdoelen*). Vanuit de drie r.-k. documenten rijst volgens Steegman een beeld op van katholieke scholen die zich realiseren dat de multi-religieuze leerlingpopulatie consequenties heeft voor de inrichting van levensbeschouwelijk onderwijs.

Het geheel overziende constateert Steegman tenslotte dat in het confessioneel onderwijs van de zijde van de hogere beleidssectoren sterk gedacht wordt vanuit de identiteit van het instituut van de school. In de p.-c. sector neigt men er toe de identiteit van de school voorrang te verlenen boven de levensbeschouwelijke identiteit van de leerlingen; in het katholiek onderwijs kiest men eerder voor de levensbeschouwelijke identiteit van de leerling "en weet men vervolgens niet goed hoe het met de identiteit van de school moet. Men schept ruimte voor de andersgelovige leerlingen, en vraagt zich tegelijk af waar er grenzen aan te geven zijn waarbinnen men nog van katholiek onderwijs kan spreken." (p. 51).

In het vervolg van zijn afscheidscollege gaat Steegman in op het doel en de inhoud van interreligieus leren. Met een beroep op het denken van Stanley J.

Samartha gaat het in een echte interreligieuze dialoog, meent Steegman, om de ontmoeting met de ander. Deze dialoog is niet slechts een verbaal gebeuren, maar heeft van alles met leefstijl te maken: openheid m.b.t. rituelen, de zin van symbolen en handelingen voor het totale bestaan, de bereidheid tot versterking van een gezamenlijke vredesinspanning om te komen tot een leefbare wereld. De interreligieuze dialoog zal dus een uitgesproken relationeel karakter moeten hebben: te voeren door leraar en leerlingen, maar ook door leerlingen onderling. We zijn er niet, aldus Steegman, met een vak Geestelijke Stromingen als verplicht leergebied in de basisschool of wanneer in de kerndoelen van de basisvorming de wereldgodsdiensten als vast onderdeel van het programma opgevoerd worden. Als de interreligieuze dialoog werkelijk een brugfunctie moet vervullen, "dan kunnen we niet uit de voeten met een voorkeurspositie van het christendom in de school." (p. 54). Een houding van openheid en respect voor elkaars opvattingen kan alleen, wanneer er ruimte is voor over-en-weer ervaringen en engagement; niet alleen binnen het vakgebied van de levensbeschouwelijke vorming, maar ook en juist binnen het totaal van de school. Steegman besluit zijn afscheidscollege door te stellen, dat het voor het confessioneel onderwijs een erezaak zou moeten zijn "zich fundamenteel te beraden op levensbeschouwelijke vorming in een multi-religieuze context. De christelijke school dient zich daarbij te realiseren dat het eigen profiel, de levensbeschouwelijke identiteit van het instituut, nooit een struikelblok mag zijn voor de bijdrage die het dient te leveren aan de vorming van de levensbeschouwelijke levensbeschouwelijke identiteit van het individu, ook als dat individu anders- of niet gelovig is." (p. 58-59).